

Laihian kunta

Arviointikertomus vuodelta 2023

tarkastuslautakunta 10.06.2024

Kunnanvaltuustolle

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on katkamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tehtävän suorittamiseksi tarkastuslautakunta on perehtynyt valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esittämiin tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin. Arviointi perustuu kunnanhallituksen toimintakertomustietoihin, tarkastuslautakunnan haastatteluissa saatuihin tietoihin ja havaintoihin, asiakirjoihin sekä tilintarkastajan raporttiin. Tarkastuslautakunnan arviointi on jälkikäteisarviointia. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle vuosittain annettavassa arviointikertomuksessa. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöskokouksen yhteydessä.

Laihian kunnanvaltuusto on valinnut toimikaudeksi 2021–2025 tarkastuslautakunnan, jonka kokoonpano on tilikauden 2023 arvioinnin osalta ollut seuraava. Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 13.3.2023 § 5 myöntänyt eron Arto Tuomistolle ja valinnut tarkastuslautakunnan jäseneksi Kaija Visurin jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Jäsen	Varajäsen
Heikki Mäkinen, puheenjohtaja	Kimmo Rahnasto
Lea Ranne, varapuheenjohtaja	Aino Tuomela
Asko Koivisto	Timo Riiki
Vuokko Rintala	Marja-Liisa Harri
Arto Tuomisto	Miika Pohjola
Kaija Visuri	Miika Pohjola

Kunnan tilintarkastajana on tilikaudella 2023 toiminut tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Elina Pesonen. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviä on tilikauden 2023 tarkastuksesta hoitanut kokouksissa Johanna Raunio.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman painopistealueeseen sekä tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuonna 2023 painopistealueena ovat olleet kunnanhallitus ja konserniohjaus.

Tarkastuslautakunta on pitänyt 10 kokousta tilikauden 2023 arviointiin liittyen. Tilintarkastaja on osallistunut yhteen kokoukseen.

2. Edellisen arviointikertomuksen havaintojen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanhallitus on käsitellyt kokouksissaan 11.9.2023 § 153 ja 27.11.2023 § 225 kommentit ja toimenpiteet arviointikertomuksen 2022 huomioista. Tarkastuslautakunta toteaa, että arviointikertomuksessa 2023 esitettyihin havaintoihin on kiinnitetty huomiota.

3. Viranhaltijoiden kuuleminen

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut työohjelmansa mukaisesti seuraavia viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä:

- kunnanjohtaja Juha Rikala
- talousjohtaja Jukka Girén
- talouspäällikkö Jaakko Keto
- kunnanvaltuuston puheenjohtaja Antti Tuomela
- kunnanhallituksen puheenjohtaja Minna Niemi
- tytäryhtiöiden toimitusjohtaja Arto Sjöblom
- hallinto- ja henkilöstöjohtaja Kaija Metsänranta

4. Talouden arviointi ja toteutuminen

Kunnan alkuperäinen talousarvio vuodelle 2023 oli 678 tuhatta euroa ylijäämäinen. Tilikauden tulos oli 707 tuhatta euroa ylijäämäinen. Toimintatuotot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 508 tuhatta euroa, 4,2 milj. euroa. Toimintakulut laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 30,7 milj. euroa ollen 25,3 milj. euroa. Alkuperäisessä talousarviossa toimintakulut olivat 27,2 milj. euroa, talousarviomuutosten jälkeen 27,9 milj. euroa. Kunnallisverotuotot laskivat noin 15,7 milj. euroa edelliseen vuoteen, ollen 18,9 milj. euroa. Alkuperäisessä talousarviossa verotuloja arvioitiin tulevan yhteensä noin 18,2 milj. euroa. Valtionosuuksia kertyi kaikkiaan 5,7 milj. euroa, laskua edelliseen vuoteen noin 13,8 milj. euroa. Soteuudistuksen vuoksi kunnan verotulot, valtionosuudet ja toimintakulut vähenivät noin puolella edelliseen vuoteen verrattuna. Vuosikate oli 2,9 milj. euroa ja poistot ja arvonalentumiset olivat 2,2 milj. euroa.

Johtopäätös:

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääasiassa hyvin muutamia ylityksiä lukuun ottamatta. Lautakunta kiittää, että suurimmat talousarviomuutokset ovat hyväksytyt vuoden loppuun mennessä.

Lautakunta pitää erittäin valitettavana, että jo toisena vuotena peräkkäin tilinpäätöksen laatiminen viivästyi kuntalain vaatimasta aikataulusta. Lisäksi kunnalla on ollut haasteita laatia tilinpäätös ja toimittaa tilintarkastajille pyydettyjä materiaaleja. Tämä vaikeutti tilintarkastusta ja arviointikertomuksen laatimista, jotka taas vaikuttavat suoraan kustannusten nousuun. Lautakunta pyytää selvitystä jatkotoimenpiteistä, ettei tällaista tilannetta enää syntyisi tulevaisuudessa.

Talouden tasapainoisuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Tunnuslukujen tarkastelu Laihian kunnan tietojen perusteella.

Kunta	2023	2022	2021	2020
Vuosikate (1000 €)	2 899	2 269	3 640	4 039
Vuosikate €/asukas	377	290	460	505
Tilikauden tulos (1000 €)	707	103	2 137	1 966
Omavaraisuusaste %	35,8	36,1	36,4	32,6
Suhteellinen velkaantuneisuus %	107,4	57,8	57,8	63,3
Vuosikate/poistot %	132	105	168	195
Kassan riittävyys, pv	11	13,5	13	8
Lainat €/asukas	3 566	3 473	3 481	3 734
Lainakanta (1000 €)	27 521	27 145	27 555	29 865
Kunnan asukasmäärä	7 682	7816	7916	7999

Kaavio 1. kunnan talouden tasapainoisuutta kuvaavat luvut

Vuosikate kertoo sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttömajaisuuden poistojen suuruinen.

Omavaraisuusaste kuvaa kunnan vakavaraisuutta ja kykyä selviytyä pitkän aikavälin sitoumuksista. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. Alle 50 %:n omavaraisuusaste kunnalla kertoo suuresta velkarasitteesta ja heikosta omavaraisuudesta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka suuri osa tuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi kyseinen tunnusluku on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selvittää velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Tunnuslukujen tarkastelu kuntakonsernin tietojen perusteella.

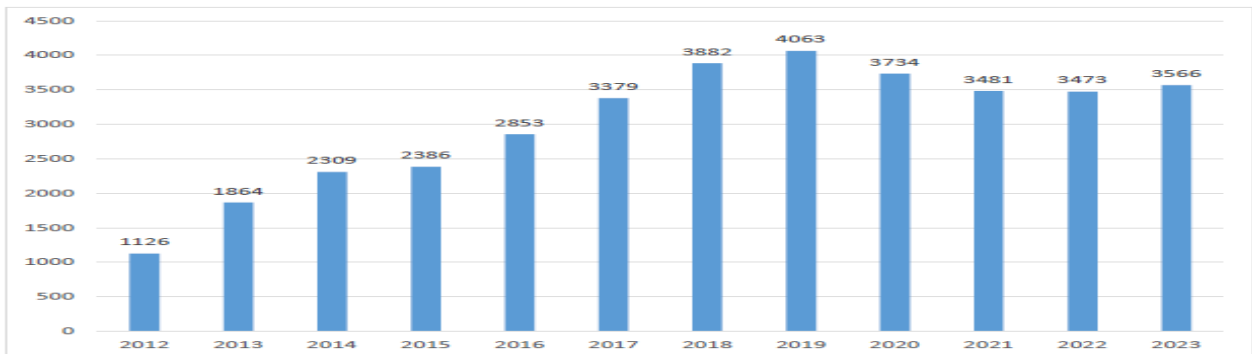
Konserni	2023	2022	2021	2020
Vuosikate (1000 €)	3 473	3 474	5 048	5 609
Vuosikate €/asukas	452,1	444,5	637,7	701,2
Tilikauden tulos (1000 €)	31	68	1 272	2 201
Omavaraisuusaste %	31,3	26,4	27,7	27,4
Suhteellinen velkaantuneisuus %	122,4	61,4	73,1	73,2
Vuosikate/poistot %	96,9	103,6	133,3	165,4
Kassan riittävyys pv	28	22	20	20
Lainat €/asukas	4 340	5449	5 404	5 173
Lainakanta	29 863	48 300	44 105	42 860
Lainanhoitokate	1,18	0,74	0,74	1,62
Kunnan asukasmäärä	7 682	7 816	7 916	7 999

Kaavio 2. kuntakonsernin talouden tasapainoisuutta kuvaavat luvut

Kunnan lainamäärän kehitys

Kunnan lainamäärä vuoden 2023 lopussa oli 27,5 milj. euroa eli noin 3 566 euroa asukasta kohden, kun se vuotta aiemmin oli 3 473 euroa.

Kunnan lainamäärän kehitys vuosina 2012–2023 (eur/asukas)

Johtopäätös:

Lautakunta nostaa esille sekä kunnan että konsernin osalta suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun. Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus on noussut lähes puolella ja konsernin osalta puolella. Samoin lautakunta nostaa esille omavaraisuusasteen tunnusluvun sekä kunnan, että konsernin osalta. Omavaraisuusaste on alle 50 %, joten tunnusluku kertoo suuresta velkarasitteesta ja heikosta omavaraisuudesta. Lautakunta kiinnittää edelleen huomiota omavaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden parantamiseen.

Lautakunta pyytää kiinnittämään huomiota tarkkaan taloudenpitoon tulevina vuosina. Millä toilla talous pysyy tasapainoisena?

Investoinnit

Tilikauden investointimenot olivat yhteensä 1,7 milj. euroa. Talousarviossa varattiin investointeihin 3,6 milj. euroa. Tilikauden aikana ei ollut mitään suurempaa investointia, vaan suurimmat menot koskivat terveyskeskuksen korjausinvestointeja, katujen rakentamista, katujen päällystämistä ja Koskelantien sillan korjausta.

Johtopäätös:

Talousarviossa investointien määrärahaan varattiin 3,6 milj. euroa ja toteuma oli 1,7 milj. euroa. Lautakunta kysyy, miksei valtuuston hyväksymiä määrärahoja ei ole käytetty ja pyytää selvitystä, jäikö olennaisia investointeja toteutumatta.

Terveyskeskuksen korjausinvestointeihin varattiin yhteensä 173 tuhatta euroa ja toteutuma oli 262 tuhatta euroa. Mistä pääasiallisesti ylitys johtui? Lautakunta näkee tärkeänä terveyskeskuksen kaikkien tilojen jatkokäytön.

5. Laihian kunnan strategia

Kuntastrategia määrittää kunnan ohjaamisen. Kuntastrategia otetaan huomioon talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa. Laihian kunnanvaltuusto on kokouksessaan 3.10.2022 hyväksynyt kuntastrategian vuosiksi 2023–2026. Kuntastrategian mukaiset kriittiset menestystekijät ovat:

- Positiivisen kuntakuvan edistäminen: Laihiasta tulee mielikuva asukas-, perhe- ja yrittäjätavallisuudesta kunnasta
- Saavutettavuuden kehittäminen
- Lapsiperheisiin ja nuoriin panostaminen
- Yritysmuotoisuuden vahvistaminen
- Osaavan, rohkean ja innovatiivisen toimintatavan rakentaminen
- Tasapainoisen talouden ylläpitäminen

Uuden kuntastrategian mukaiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus.

Valtuustotason kuntastrategian pohjalta lautakuntatason on tullut muodostaa oma tavoiteasettelunsa ja mittaristonsa siten, että talousarvioon kirjatuissa tavoitteissa näkyy selkeästi yhteys kunnan strategiaan, tavoitteisiin ja arvoihin.

Johtopäätös:

Lautakunta näkee tärkeänä, että strategian toteutumista arvioitaisiin myös tilinpäätöskirjassa.

Uuden strategian ensimmäisen vuoden jälkeen voidaan todeta, että strategia on huomioitu päätöksenteossa. Lautakunta olettaa, että strategia huomioidaan jatkossakin talousarvion ja muiden suunnitelmien teossa.

6. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

6.1 Kunnanhallitus ja keskushallinto

Kunnanhallituksen tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi tilikaudella 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Valtuuston päättämän strategian jalkauttaminen hallintokuntiin.	Toteutunut esihenkilöiden suuntaan
Positiivisen kuntakuvan vahvistaminen.	Toteutunut
Yritysmuotoisuuden kehittäminen.	Toteutunut
Kunnan talouden tasapainon säilyttäminen.	Toteutunut
Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Sisäisen valvonnan kehittäminen ja sen vahvistaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa

Toimenpiteet	Toteutuminen
Esimiespalaverissa käytävä strategian tarkastelu ja keskustelu.	Toteutunut
Kotisivujen uudistaminen.	Toteutunut

Eri medialähteiden suunnitelmallinen ja aktiivinen käyttö.	Toteutunut
Viestintäsuunnitelman päivittäminen kesään 2023 mennessä.	Toteutunut
Henkilöstökyselyn kehittäminen.	Toteutunut
Markkinointistrategian toteuttaminen.	Toteutunut
Elinkeinostrategian päivittäminen kesään 2023 mennessä.	Toteutunut
Aktiivinen ja säännönmukainen yhteistyö yrittäjien kanssa.	Toteutunut
Talouden säännönmukainen seuraaminen ja ohjaus.	Toteutunut
Osallistuvan budjetoinnin mallin valmistelu vuoden 2024 talousarviotyötä varten.	Ei toteutunut
Sisäisen valvonnan koulutus viranhaltijoille ja luottamushenkilöille.	Ei toteutunut

Keskushallinnon tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Keskeisten tukipalvelusovellusten ja -toimintojen tehostaminen.	Ulkoisen toimijan palkka- ja henkilöstöhallinto-ohjelman käyttöönotto.	Toteutunut
ICT-toiminnan kehittäminen edelleen.	Tietoturvamallin käyttöönotto.	Toteutunut
Tehostetaan saatavien perintää.	Yhteistyön aloittaminen perintätoimiston kanssa.	Toteutunut
Lisätään panostusta henkilöstöasioiden hoitoon.	Yhteistyön lisääminen lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin harjoittelijoiden saamiseksi.	Ei toteutunut

Kunnan tilat ja osakehuoneistojen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Monipuolinen, kunnan elinvoimaisuutta tukeva tonttitarjonta.	Huolehditaan siitä, että tarjolla on kuntalaisia kiinnostavia tontteja. Samalla huomioidaan Vaasan seudun kehityksen myötä muodostuva mahdollinen tonttikysynnän kasvu.	Toteutunut
Metsäomaisuuden ammattitaitoinen hoito ja hyödyntäminen.	Toteutetaan metsänhoidollisia toimenpiteitä päivitetyn metsäsuunnitelman mukaisesti. Puun myynti pyritään ajoittamaan siten, että tuotto olisi mahdollisimman hyvä.	Toteutunut

Johtopäätös:

Kunnanhallituksen tavoitteiden toteutumisen arviointi on osittain haastavaa. Tarkastuslautakunta pyytää, että talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin vastataan selkeästi toimintakertomuksessa. Toteutuiko tavoite vai ei ja millä toimenpiteillä. Lisäksi talouden toteutumista ei ole arvioitu sanallisesti.

Kunnanhallituksen osalta talousarvion taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

6.2 Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakuntaan kuuluvat tehtäväalueet ovat terveyttä ja hyvinvointia tukevat palvelut, kirjasto- ja kulttuuritoimi, liikuntatoimi ja nuorisotoimi.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Työkäisten hyvä työllisyys.	Toteutunut
Kuntalaisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen.	Osittain toteutunut (vaikuttamistoimielimet)
Palveluiden saavutettavuuden kehittäminen.	Toteutumisesta ei havaintoa; vaikuttamistoimielinten toiminta on ollut aktiivista sekä kunnan sisällä että alueen toimijoihin päin
Osallisuuden vahvistaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa

Kirjasto- ja kulttuuritoimen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Toiminnan volyymin palauttaminen koronaa ja kirjaston saneerausta edeltävälle tasolle.	Toteutunut
Panostaminen erityisesti lasten ja nuorten lukemista ja kulttuuriharrastuksiin.	Toteutumisen arvioinnista ei havaintoa; lautakunnan havaintojen perusteella toteutunut
Laihian kulttuuritarjonnan kehittäminen yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.	Toteutumisesta ei havaintoa
Säästäminen kirjaston vuokratuloissa.	Toteutumisesta ei havaintoa

Toimenpiteet	Toteutuminen
Eepoksen Lukeva Lakeus -hankkeeseen osallistuminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Nuortenkirjailijan tilaus yläkouluun.	Toteutumisesta ei havaintoa
1–2 kirjailtaa aikuisille.	Toteutumisesta ei havaintoa
3–4 matalan kynnyksen kulttuuritapahtumaa.	Toteutumisesta ei havaintoa
Kehitetään kirjastoa opiskelutilana.	Toteutumisesta ei havaintoa
Nuukuuren viikon konseptin kehittäminen kunnan vision mukaisesti.	Toteutumisesta ei havaintoa
Harjoittelu- ja kesätyöpaikkojen tarjoaminen nuorille.	Toteutumisesta ei havaintoa

Aktiivinen toimiminen Eepoksen ja alueellisen kehittämiskirjaston työryhmissä ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkoston ohjausryhmässä.	Toteutumisesta ei havaintoa
Kirjastoauton käytössä olleen tyhjäksi jääneen tallin luovuttaminen muuhun käyttöön.	Toteutumisesta ei havaintoa

Liikuntatoimen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Pitkäjänteinen suunnittelu.	Liikuntapoliittisen ohjelman päivittäminen.	Toteutunut
Monialainen hyte-yhteistyö.	TEA-indikaattoritieto osaksi vaikuttavuuden seurantaa.	Toteutunut
Kuntalaisten elintapaohjaus.	Toimivan elintapaohjausmallin luominen.	Kesken

Nuorisotoimen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Nuorten osallisuuden edistäminen.	Nuorten aktiiviset edustukset toimielimissä ja työryhmissä.	Toteutunut
Monialaisen verkostotyön kehittäminen.	Alueellinen aktiivinen osallisuus ja yhteistyö.	Toteutunut
Ohjaamo-toimintamalli käytössä.	Eri toimijoiden lähipalvelukokonaisuuden kehittäminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Nuorten vapaa-ajan kokoontumismahdollisuuksien parantaminen.	Selkeän mallin luominen kokoontumistilaisuuksien valvontaan.	Toteutumisesta ei havaintoa
Koulunuorisotyön kehittäminen.	Lisätään henkilöstöresurssia tukemaan koulunuorisotyötä hankkeen avulla.	Toteutunut

Johtopäätös:

Hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutumisen arviointi on osittain haastavaa. Tarkastuslautakunta pyytää, että talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin vastataan selkeästi toimintakertomuksessa. Toteutuiko tavoite vai ei ja millä toimenpiteillä. Lisäksi talouden toteutumista ei ole arvioitu sanallisesti.

Hyvinvointilautakunnan osalta talousarvion taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Uusi hyvinvointipäällikkö valittiin hyvinvointilautakunnan kokouksessa 24.8.2023 § 55. Tarkastuslautakunta asettaa toiveita uuteen toimintamalliin, koska hyvinvointilautakunta on uudistunut. Hyvinvoinnin vuosiraportti on tehty vuodelta 2023 ja se on hyväksytty hyvinvointilautakunnan kokouksessa 28.5.2024 § 42. Mitä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tuo konkreettisesti tullessaan?

Puheenjohtaja Heikki Mäkinen ei esteellisenä osallistunut hyvinvointilautakuntaa koskevaan arviointiin.

6.3 Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan tehtäväalueet ovat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, toisen asteen koulut sekä aikuiskoulutus.

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuminen
Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyyden turvaaminen keväällä 2023.	Hoitopaikkojen tarpeen aktiivinen ennakointi.	Toteutunut
Tukitoimien tehostaminen/varhainen puuttuminen.	Varhaiskasvatuksen kiertävän erityisopettajan palkkaaminen.	Osittain toteutunut; kiertävän erityisopettajan palkkaamisesta ei havaintoa.
Liikunnallisten elämäntapojen vakiinnuttaminen.	Opin liikkuen -hankkeen kautta saadun liikuntakasvatuksen jatkaminen: lasten, perheiden ja henkilöstön liikunnan tehostaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Kiusaamisen ehkäiseminen/positiivisen pedagogiikan vakiinnuttaminen arkeen.	Kiusaamisen vastaisen suunnitelman käyttöönoton jatkaminen ja positiivisen pedagogiikan omaksumisen vahvistaminen.	Toteutunut
Henkilöstötarpeen kartoitus keväällä ja syksyllä.	Pätevän henkilöstön rekrytoiminen kevään 2023 aikana tarpeen mukaan.	Toteutunut
Henkilöstön jaksaminen haasteellisissa ryhmissä.	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen organisaation päivittäminen ja tarvittaessa rekrytointi.	Toteutunut
Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen.		Toteutumisesta ei havaintoa
Päivitetyn varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto.		Toteutunut

Esiopetuksen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoitteet	Toteutuminen
Esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoiton järjestäminen siten, että koulukuljetusten tarve ja kustannukset säilyvät vähäisinä.	Toteutunut
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen hallintomallin kehittäminen.	Toteutunut
Neuropsykiatristen lasten oikea-aikainen tukeminen sekä periaatteista ja käytänteistä sopiminen.	Osittain toteutunut
Kolmiportaisen tuen kehittäminen ja yhtenäistäminen.	Osittain toteutunut
Sivistystoimen toimintaohjelman jalkauttaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Toiminnallisten oppimismenetelmien vakiinnuttaminen sekä lasten osallisuuden ja aktiivisuuden tukeminen.	Toteutunut

Nivelvaihe perusopetukseen joustavaksi ja toimivaksi.	Toteutunut
Kulttuuri- ja lukutaitojen vahvistaminen.	Toteutunut
Kiusaamisen vastainen suunnitelma aktiiviseen käyttöön.	Toteutunut

Toimenpiteet	Toteutuminen
Täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen esiopetusyksikön yhteydessä.	Toteutumisesta ei havaintoa
Henkilökunnan kouluttaminen, ohjaus ja tuen antaminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Varhaiskasvatuksen-alkuopetuksen lukuhankeeseen osallistuminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Eriytyinen tuki ja inklusio -hankkeeseen osallistuminen yhdessä perusopetuksen kanssa.	Toteutumisesta ei havaintoa

Perusopetuksen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuminen
Yhteistyön käynnistäminen sekä oppilashuollon palveluiden vahvistaminen Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa.	Yhteistyöverkoston luominen hyvinvointialueelle.	Toteutunut
TVT-strategian päivittäminen edelleen ja laitteiden hankinta sekä niihin liittyvän pedagogisen osaamisen vahvistaminen.	Strategian päivittäminen tarveharkintaisesti digitutorryhmässä.	Toteutunut
Yhtenäiskoulun hallintomallin kehittäminen ja arviointi.	Mahdollisen uudenlaisen yhtenäiskouluorganisaation aloittaminen elokuussa.	Kesken
Oppilaan ohjauksen vahvistaminen ja kehittäminen.	Oppilaanohjauksen tuntimäärän lisääminen.	Osittain toteutunut
Opettajien pedagogisten valmiuksien kehittäminen.	Rahoituksen hakeminen OPH:n kärkihankkeiden kehittämistä varten.	Toteutunut
Opetushallituksen kärkihankkeisiin osallistuminen.	Rahoituksen hakeminen OKM:n, OPH:n ja AVI:n hankkeisiin.	Toteutunut
Toiminnan kehittäminen hankkeiden avulla; harrastustoiminnan tuominen koulupäivän yhteyteen.	Harrastustoiminnan kehittämisen Suomen malli -hankkeen avulla.	Toteutunut
Edistetään opiskelijan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia.	Liikuntaluokkien yhteistyöverkoston kehittäminen ja vakiinnuttaminen.	Toteutunut
Kouluakatemian toiminnan kehittäminen.	Opiskeluhuollon suunnitelman toteuttaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa.	Toteutunut
Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen.	Mahdollistetaan kouluakatemiaan osallistuminen myös lukion opiskelijoille ja kehitetään seurayhteistyötä.	Toteutunut

Liikuntaluokkapedagogiikan kehittäminen.	yrityskylätoiminnan aloittaminen yläkoulussa, Nuori yrittäjyys-ohjelman toteuttaminen.	Toteutunut
--	--	------------

Toisen asteen koulutuksen (lukion) tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuminen
Hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin.	Kattava ja monipuolinen opetustarjonta lukiolaisten käytössä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan laajemmin kuin mitä lukiolaki edellyttää.	Toteutunut
Kansainvälisyyskasvatuksen kehittäminen ja vahvistaminen.	Ulkomaille suuntautuvien opintomatkojen toteuttaminen epidemian tuoman tauon jälkeen. Uusien EU:n tukemien kansainvälisyystoimintojen käynnistäminen mahdollisuuksien mukaan.	Toteutunut
Yliopisto- ja korkeakoulu yhteistyön sekä työelämään tutustumisen kehittäminen; sujuvampi siirtyminen korkeakouluopintoihin ja työelämään.	Vaasan yliopiston tutustumiskurssien tarjoaminen lukion opiskelijoille. Tutustumiskäynnit yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Lukiossa vierailee jatkokoulutuspaikkojen edustajia esitelmöimässä. Työelämän asiantuntijoita vierailee koulussa. Vaasan Yliopistoon suuntautuvan yhteistyön suunnittelu työryhmässä.	Toteutunut
Hyvinvoinnin vahvistaminen, opiskelijan jaksamisen sekä opetuksen normioloihin paluun tukeminen.	Laaja-alaisen osaamisen vahvistaminen lukion opetuksessa ja Erasmus-hankkeessa.	Toteutunut
LOPS 2021 kehitystyön jatkuminen ja sen myötä laaja-alaisen osaamisen korostuminen.	Uusi LOPS2021 on kaikilla käytössä vuositasolla. Paikalliseen opetussuunnitelmaan kohdistuvien muutosten valmistelu.	Toteutunut

Aikuiskoulutuksen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuminen
Monipuolisuus ja taloudellisuus.	Hyvä yhteistyö toiminnassa ja tarkoituksenmukaiset toimitilat.	Toteutunut
Kurssien sisällöt vastaavat kysyntää.	Uusien kurssien suunnittelu kuntalaisia kuullen ja osallistaen.	Osittain toteutunut

Johtopäätös:

Lautakunta kiittää selkeästi tavoitteiden toteutumisen arvioinnista koko sivistystoimen osalta. Erinomaista!

Lautakunta kiinnittää huomiota aikuisopiston tulosten seurantaan. Tilastoinnissa Alma-opiston osalta tilastoidaan Laihia ja Isokyrö osittain yhdessä ja Kuula-opistoa ei tilastoida omana kohtanaan, vaan se sisältyy aikuiskoulutuksen tilastointiin. Lautakunta toivoo, että voisi seurata Laihian osuuk-sia opistojen käyntimäärissä ja kustannuksissa.

Varapuheenjohtaja Lea Ranne ei esteellisenä osallistunut aikuiskoulutusta koskevaan arviointiin.

6.4 Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan tehtäväalueet ovat tekninen toimi, tilahallinta, liikennealueet, yleiset alueet, jätehuolto, liikenneolot, pelastustoimi ja vesihuoltolaitos.

Teknisen toimen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Energiansäästö kohteiden ja toimenpiteiden innovatiivinen kehittäminen.	Yhteistyön kehittäminen eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa energiansäästötoimenpiteiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi.	Toteutunut
Viestinnän kehittäminen.	Ennakkoviestinnän lisääminen teknisen osaston toimista.	Toteutunut
Kunnan saavutettavuuden parantaminen.	Aktiivinen toiminta kunnan alueen suurien liikennehankkeiden ohjausryhmissä kunnan tahtotilan huomioimiseksi.	Toteutunut
Nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa sidosryhmien yhteistyössä.	Yhteistyön tiivistäminen kuntakonsernin sisällä ja muiden yhteistyötahojen kanssa.	Toteutumisesta ei havaintoa
Yhteistyön kehittäminen alueen yritysten kanssa teknisen toimen alaisissa kohteissa.	Tiivistetään yhteistyötä kuntakonsernin sisällä ja muiden yhteistyötahojen kanssa.	Toteutumisesta ei havaintoa
Turvallisuuden parantaminen turvallisuuskyselyn pohjalta.	Turvallisuuskyselyn toteuttaminen ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen yhteistyössä muiden hallintokuntien ja konserniyhtiöiden kanssa.	Osittain toteutunut

Tilahallinnan tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Käyttäjillä terveelliset olosuhteet.	Aktiivinen, nopea ja osaava toiminta yhdessä kuntakonsernin kanssa.	Toteutunut
Kustannusten hallinta ja energiansäästön toteutuksen kehittäminen.	Energiankulutuksen systemaattinen seuranta ja muutoksiin reagointi.	Toteutunut
Toiminnan palvelurakenteen kehittäminen käyttäjien tarpeiden mukaisiksi.	Hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen.	Osittain toteutunut
Koulujen ja niiden ympäristöjen kokonaisturvallisuuden kehittäminen.	Valvontakameroiden lisääminen koulujen sisätiloihin, ulkoseinille sekä piha-alueille vuosittain erillisen ohjelman mukaisesti.	Toteutumisesta ei havaintoa

Liikennealueiden tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Kunnan eri osa-alueiden saavutettavuuden kehittäminen yksityisteiden hoidon ja kunnostuksen avulla.	Yksityisteiden hoidon erilaisten rahoitusmallien hyödyntäminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Kaava-alueiden julkikuvan ja saavutettavuuden kehittäminen katuverkoston kuntoa parantamalla.	Katuverkoston peruskorjauksen PTS:n päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen.	Toteutumisesta ei havaintoa
Osaava, nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa energiansäästötoimenpiteissä.	Uusien teknisten innovaatioiden ja toimintatapojen tuominen katuvalaistuksen hallintaan.	Toteutumisesta ei havaintoa

Yleisten alueiden tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Asuinalueiden viihtyisyyden parantaminen.	Puistoalueiden kunnostustoimenpiteet budjetin sallimissa rajoissa sekä yleisten alueiden ylläpito.	Toteutunut
Virkistysalueiden kehittäminen kuntalaisten mielipiteet huomioiden.	Yhteistyön lisääminen alan yritysten kanssa yleisten alueiden hoidon- ja kehittämisen osalta.	Toteutumisesta ei havaintoa
Liikunta-alueiden hoidon kehittäminen.	Yhteistyön lisääminen kolmannen sektorin kanssa liikunta- paikkojen sekä leikkikenttien hoidossa ja niiden kehittämisessä.	Toteutumisesta ei havaintoa

Jätehuollon tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Hyötykäyttöaseman lajittelun jatkuva tehostaminen.	Henkilökunnan koulutukset ja tiedottaminen huolellisesta lajittelusta, lajitteluohjeiden tarvittava päivitys.	Toteutumisesta ei havaintoa
Jätehuollon kustannusten minimointi.	Jätehuollon kustannusten seuranta.	Toteutumisesta ei havaintoa
Toiminta uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi.	Jätehuoltomääräysten päivittäminen uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi.	Osittain toteutunut
Palveluntuottajien kanssa kirjalliset sopimukset.		Toteutumisesta ei havaintoa

Vesihuoltolaitoksen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Puhdistamo toimii ympäristöluvan mukaisesti.	Toteutunut
Puhdistamon energiatehokkuus ja puhdistusprosessi paranee (hanke jatkuu).	Toteutunut
Hulevesien päätymistä jätevesiviemäriverkostoon vähennetään.	Toteutumisesta ei havaintoja
Vesijohtoverkoston vuotojen pitäminen vähintään nykyisellä tasolla.	Toteutunut
Vesikatkoista ja muista häiriöistä tiedotetaan ennakoidusti, kun mahdollista tai viipymättä.	Toteutunut

Liikenneolojen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Kehittää yhteistyössä ELY-keskuksen ja alueen kuntien kanssa alueellista työmatkaliikennettä.	Yhteistyöneuvottelut alueen kuntien ja ELY-keskuksen kanssa.	Toteutunut
Kehittää liityntäpysäköintiä ja kevyen liikenteen pysäköintiä.	Erilaisten hanketukien hakemisen tehostaminen.	Toteutunut

Rakennusvalvonta- ja ympäristötoimen tavoitteet tilikaudelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Sähköinen rakennuslupapalvelu.	Sähköisen asiointin ja arkistoinnin käyttöönotto rakennusvalvonnassa.	Toteutunut
Lupaprosessien kehittäminen entistä asukas- ja yrittäjäystävällisemmäksi.	Tiedotuksen lisääminen rakennusvalvonnan, ympäristöasioiden ja kaavoituksen osalta.	Toteutumisesta ei havaintoa
Kaavoituksen ketterien ja innovatiivisten toimintatapojen	Kuntalaisten ja muiden yhteistyötahtojen osallistaminen jo	Toteutumisesta ei havaintoa

kehittäminen yhdessä kuntalais- ten, yritysten ja päättäjien kanssa.	kaavoitushankkeiden suunnitte- luvaiheessa.	
---	--	--

Johtopäätös:

Pelastustoimen tavoitteita tilikaudelle 2023 ei ole eritelty. Pelastustoimen tehtävät siirtyivät hyvinvointialueen hoidettavaksi 1.1.2023.

*Teknisen toimen tavoitteiden toteutumisen arviointi on osittain erittäin haastavaa. Tarkastuslautakunta pyytää, että talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin vastataan selkeästi toimintaker-
tomuksessa. Toteutuiko tavoite vai ei ja millä toimenpiteillä. Lisäksi talouden toteutumista ei ole arvioitu sanallisesti.*

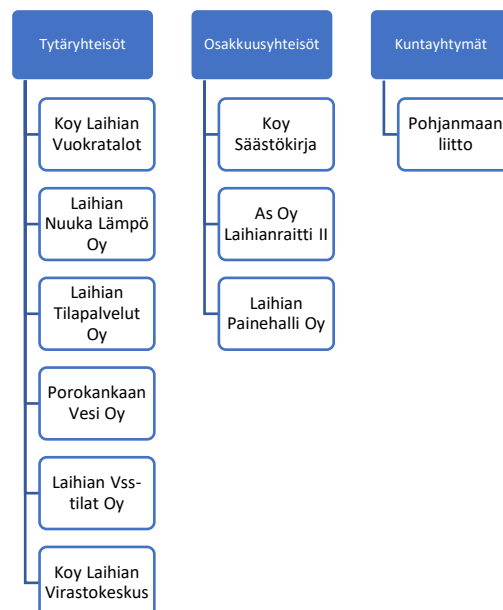
*Teknisen toimen osalta talousarvion taloudelliset tavoitteet toteutuneet pääosin, paitsi tilahal-
linnan osalta kuluja toteutui talousarvioon nähden 346 tuhatta euroa enemmän, nettona 224
tuhatta euroa. Koko teknisen toimen osalta talousarvio toteutui 0,5 milj. euroa enemmän kuin
talousarviossa.*

*Kunnan hoidossa olevista teistä tulee kuntalaisilta positiivista palautetta, mutta valtion tiet
ovat huonommassa kunnossa.*

6.5 Kuntakonserni

Laihian kunnan kuntalain (410/2015) mukaiset konserniohjeet on hyväksytty kunnanvaltuuston ko-
kouksessa 23.3.2009 § 29. Päivitetty konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 11.3.2024 § 4.
Laihian kunnanvaltuusto päättää kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudel-
lisista tavoitteista.

Laihian kunnan konsernirakenne:

Vuodelle 2023 kunnanvaltuusto on asettanut tavoitteet Kiinteistö Oy Laihian Vuokrataloille, Laihian Nuuka Lämpö Oy:lle, Laihian Tilapalvelut Oy:lle ja Porokankaan Vesi Oy:lle.

Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalojen tavoitteet vuodelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Toiminnan kannattavuus.	Toiminta on kannattavaa, mutta lainakanta on iso.
Asuntojen käyttöaste.	Pitäisi olla 90 %, nyt on 87–89 % -> ei onnistuttu. Vä-livuokrausasunnot 90 %.
Asiakastyytyväisyys (tavoitetaso 3).	Siirretty vuoden 2025 alkuun. Ed. kyselyn keskiarvo 4,08.
Vuokra-asuntojen helpompi saavutettavuus digitaalisten alustojen kautta.	Aloitettu, mutta kesken.
Seudullisesti kilpailukykyinen vuokrataso.	On -> toteutunut.
Vuosikorjauskustannukset.	Omat työntekijät tekevät niitä -> eli pysyy aisoissa.

Toimenpiteet	Toteutuminen
Asuntokannan kunnosta huolehtiminen.	Huolehdittu.
Kunnan asumiseen ja palveluihin liittyvien tarpeiden tukeminen erityisesti vuosien 2013–2025 aikana.	Tehty.

Laihian Nuuka Lämpö Oy:n tavoitteet vuodelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Toiminnan kannattavuus.	On ollut kannattavaa, mutta vuosien 2022 ja 2023 tullut negatiivista poikkeamaa polttoainekustannusten nousun vuoksi.
Energian hintatason säilyttäminen määrättyllä tasolla.	Kokonaiskustannus on merkittävästi alempi kuin Suomen keskiarvo.
Laitosten ja verkoston kunnosta huolehtiminen siten, että kaukolämmön käyttökeskeytyksiä ei synny lämmityskaudella.	Ei ole syntynyt -> hyvin on varmistettu käytännöt.

Laihian Tilapalvelut Oy tavoitteet vuodelle 2023:

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutuminen
Kiinteistöjen korjausvelan minimointi sekä tehokas ja taloudellinen kiinteistöistä huolehtiminen.	Kiinteistöistä huolehtiminen tehokkaasti ja taloudellisesti.	Kiinteistöille on tehty jatkuvaa ja ennakoivaa kiinteistön ylläpitoa ja huoltoa.
Yrityselämän tilatarpeiden tyydyttäminen.	Aktiivinen ja ennakoiva toiminta.	Aktiivisesti ollut mukana.

Porokankaan Vesi Oy:n tavoitteet vuodelle 2023:

Tavoite	Toteutuminen
Veden hinnan säilyttäminen tasolla, joka kattaa vain käyttökulut ja mahdolliset investoinnit veden toimituksen turvaamiseksi.	Yleinen kustannustaso ja ostettavan raakaveden hinta ovat nousseet huomattavasti viime vuosina mutta toistaiseksi myytävän veden hinta voidaan pitää ennallaan.
Hyvälaatuinen vesi ja häiriötön toimitus.	Vedenlaatu täytti kaikki laatuvaatimukset tilinpäätösvuoden osalta. Syyskuussa oli vesilaitoksella häiriö, joka aiheutti ilman pääsyn runkolinjaan.

Johtopäätös:

Uuden valtuustokauden alussa on perustettu konserni- ja elinvoimajaosto, joka vastaa omistajaohjauksesta ja valvonnasta. Miten konserniohjaukseen on käytännössä vaikuttanut jaoston perustaminen?

Tytäryhtiöiden tavoitteet ovat toteutuneet Vuokra-asuntojen osalta. Nuukalämmön osalta kaikki tavoitteet eivät ole toteutuneet, koska polttoainekustannukset ovat nousseet. Tilapalvelut Oy on aloittanut toimintansa 1.1.2023. Yhtiön tulos on -1 165,56 euroa.

Konserniohje on päivitetty alkuvuodesta 2024. Konserniohje on ajantasainen.

Varapuheenjohtaja Lea Ranne ei esteellisenä osallistunut konsernia koskevaan arviointiin.

7. Henkilöstö**Johtopäätös:**

Henkilöstökertomus 2023 on tehty. Tilintarkastuksessa havaittiin, että henkilöstökertomuksessa oleva henkilöstön määrä ei täsmää järjestelmäraporttiin. Palkkajärjestelmä on vaihtunut 1.9.2023. Tilintarkastajat eivät saaneet pyynnöistä huolimatta raporteja alkuvuodesta. Lautakunta kiinnittää huomiota asianmukaiseen arkistointiin.

Hallinnossa on tiukat resurssit ja pieni organisaatio, joka aiheuttaa henkilöstöriskin. Henkilöriski toteutui ja vaikutti muun muassa tilinpäätöksen aikaansaamiseen. Lautakunta pyytää selvitystä, miten pitkien poissaolojen aikana turvataan töiden jatkuminen.

8. Yhteenveto

Talousarvion toteutuminen ja talouden suunnittelu saa kiitosta tarkastuslautakunnalta. Lautakunta kiittää siitä, että käyttötalouden toteutumisvertailuissa vastuuhenkilö on merkitty samalla tavalla kuin talousarviossa. Lautakunta nostaa kuitenkin esille tilintarkastuksen havainnon viranhaltijapäätösten osalta, jotka koskevat taloudenhoitoa. Talousjohtaja ei ole tarkastusvuoden 2023 aikana tehnyt yhtään viranhaltijapäätöstä.

Lautakunta toivoo, että tavoitteiden toteutuminen esitettäisiin selkeästi tilinpäätöksellä jokaisen toimialan osalta. Lautakunta pyytää todellista arviointia siitä, onko tavoite toteutunut vai ei. Jos tavoite ei ole toteutunut, selvitettäisiin, miksi ei. Lisäksi annettaisiin myös sanallinen selvitys taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Esimerkiksi: Tavoite > Toimenpide > Toteutuminen.

Tilinpäätös on allekirjoitettu kunnanhallituksessa 29.4.2024, jonka jälkeen tilinpäätökseen on tehty korjauksia ja lisätty mm. konsernin rahoituslaskelma. Tilintarkastaja ohjeisti johtoa hyväksymään tilinpäätökseen tehdyt korjaukset. Päätösteksti tilinpäätöksen käsittelyn osalta oli "tilinpäätös merkitään tiedoksi" kunnanhallituksen kokouksessa 27.5.2024.

Lautakunta pyytää, että huomioitaisiin tilinpäätöksen laatimisen aikataulu. Tilinpäätöksen valmistumisen myöhästyminen vaikuttaa tilintarkastuksen sovittuun aikatauluun ja tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen valmisteluun.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä arviointikertomuksen jälkiseurantaa. Keskeistä arviointityön merkityksen kannalta on se, miten arviointikertomusta ja sen sisältöä käsitellään valtuustossa ja miten arviointia hyödynnetään kunnan toiminnassa. Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 Laihian kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esille tulleista asioista vastaukset tulosalueilta niin, että ne voidaan käsitellä kunnanhallituksessa 30.9.2024 mennessä.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä sekä koko henkilökuntaa hyvästä yhteistyöstä vuonna 2023.

9. Allekirjoitukset

Laihialla 10. kesäkuuta 2024

Heikki Mäkinen
puheenjohtaja

Lea Ranne
varapuheenjohtaja

Kaija Visuri
jäsen

Vuokko Rintala
jäsen

Asko Koivisto
jäsen

(Poissa kokouksesta)